

не только социально-культурные стереотипы в общественном сознании, но и инерцию в постмодернистских исследованиях.

1. Butler J. *Excitable Speech: Politics of the Performative*. London, Routledge, 1997. 192 p.
2. «Stern». 2019, 20 jul. № 48.
3. Митчелл Дж. Женская сексуальность. *Гендерные исследования*. Харьков: ХЦГИ, 1998. № 1. С. 27–41.

Артем'єва Катерина Дмитрівна
студентка юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Ярошевська Тамара Василівна
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри
цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ ТА СУЧАСНЕ РОЗУМІННЯ

Особлива роль судової гілки влади зумовлена нерозривним зв'язком між правом на звернення до суду та виконанням остаточного рішення. Статтею 55 Конституції України [1] передбачено, що права і свободи людини та громадянина захищає суд. Кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань.

Завданням цивільного судочинства є поновлення порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів суб'єктів права, шляхом ухвалення законного, обґрунтованого і справедливого рішення та його реалізація (виконання). Виконання цього завдання, передбаченого ст. 1 та 213 Цивільного процесуального кодексу України [2], суд не зможе досягти, не пройшовши певні його етапи – стадії руху процесу.

Відповідно до процесуального порядку руху цивільної справи та поступового розвитку цивільного процесу, виконавче провадження є завершальною стадією цивільного судочинства, у якій, власне, і завершується фактичне (реальне) відновлення порушених, невизнаних чи оспорюваних прав грома-

дян та інших учасників цивільних правовідносин.

Виконання судових рішень – це важливий етап, без якого сам факт прийняття рішення втрачає сенс, і тому залишення проблем їх виконання поза увагою ставить під загрозу мету здійснення судочинства, а саме: захист прав, свобод та законних інтересів фізичних і юридичних осіб.

Як свідчить історія української державності, у різні часи виконанню судових та інших рішень надавали великого значення, і його здійснювали по-різному залежно від багатьох історичних, культурних та соціологічних факторів.

Інститут судових виконавців був сформований у результаті проведення низки судових реформ у часи створення СРСР. Наступний етап становлення служби судових виконавців відбувся у 1973 році, із прийняттям Міністерством юстиції СРСР Інструкції про порядок виконання судових рішень.

На той час суддя здійснював контроль за процесуальними діями судового виконавця, а питаннями організації роботи судового виконавця відав старший судовий виконавець. Виконавець процесуально залежав від судді, який ухвалював переважну більшість процесуальних документів у процедурі примусового виконання рішень, оскільки виконавче провадження було частиною судового процесу [3, с. 78–79].

Така схема примусового виконання рішень у радянський період повністю задовольняла вимоги часу, оскільки заляканість населення та високий авторитет судових рішень на той момент практично виключали можливість невиконання рішення суду в добровільному порядку. Інститут судових виконавців, хоча й мав деякі недоліки, але проіснував майже 70 років.

Наступний етап реформування виконавчого провадження пов'язаний із прийняттям Законів України «Про державну виконавчу службу» [4] та «Про виконавче провадження» [5], відповідно до яких було запроваджено сучасний порядок виконання рішень судів, утворено державну виконавчу службу в системі органів Міністерства юстиції України.

Таким чином, із відокремленням державної виконавчої служби з-під безпосередньої влади суду та суддів розпочався новий період державної функції щодо виконання правових актів, які передбачається реалізувати в примусовому порядку.

Сьогоднішній стан ефективності роботи державної виконавчої служби та ступінь виконання судових рішень не можна визнати задовільним. У першу чергу тому, що вказана система є малоєфективною через відсутність нерозривної, постійної взаємодії суду та судового виконавця.

Фактично діяльність суду в межах цивільного процесу закінчується на етапі оголошення рішення, якщо не брати до уваги відповідних процесуальних ускладнень щодо необхідності виправлення опісок і явних арифметичних помилок у рішенні, роз'яснення рішення тощо.

Крім того, як вбачається зі ст. 23 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [6], суддя місцевого суду здійснює правосуддя в порядку,

установленому процесуальним законом, а також інші повноваження, визначені законом. Хоча для ефективного виконання судових рішень потрібен постійний судовий контроль.

Неможливість виконання рішення суду не лише зводить нанівець реалізацію права на судовий захист, а й спричиняє цілковиту зневіру людини в правосудді та знижує авторитет суду.

Слід зазначити, що виконання рішення суду є завершальною стадією цивільного судочинства, у якій рішення, що набрало законної сили, надходить до виконання, і реалізуються завдання, що виникають у зв'язку з надходженням рішення до виконання та його виконанням. Обов'язковість судових рішень проголошена найважливішою засадою судочинства, а на необхідності їх реального виконання акцентовано увагу в багатьох наукових дослідженнях.

Правосуддя в цивільних справах не можна вважати ефективним, якщо судові рішення не виконуватимуться. Судове рішення, яким закінчується розгляд справи в суді, ухвалюють іменем України. Обов'язковість його виконання є одним з основних принципів цивільного судочинства. Саме тому недостатньо просто задекларувати принцип обов'язковості судових рішень, нагальною є необхідність передбачити надійний механізм, який би гарантував їх неухильне виконання. Оскільки без належного виконання судові рішення суттєво втрачає свій авторитет і силу виховного, превентивного впливу. Крім того, швидке й точне виконання судових рішень – це вагомий компонент у процесі формування впливової судової влади в Україні. Дослідження й аналіз підстав невиконання рішень та інших актів, що підлягають примусовому виконанню, позитивно вплине на вдосконалення правового регулювання виконавчого процесу та підвищення рівня виконання рішень.

---

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

2. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18 березня 2004 р. № 1618-ІУ. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 40–41, 42. Ст. 492.

3. Щербак С. Місце виконавчого провадження в системі права України. *Підприємництво, господарство і право*. 2001. № 6. С. 78–79.

4. Про державну виконавчу службу: Закон України від 24 березня 1998 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 36–37. Ст. 243.

5. Про виконавче провадження: Закон України від 21 квітня 1999 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 24. Ст. 207.

6. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02 червня 2016 р. № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19/conv#n148>.